

SZERKESZTŐ
SZOKLY VIKTOR.
(Böhányutca 1. szám.)

Megjelenik minden esütörtökön, sokféle képpel ellátva.
Előfizetési ár: Egész évre 6 frt; felévre 3 frt; negyedévre 1,50 kr.
Előfizetheti minden postahivatalnál és könyvárusnál.
Hirdetések díja: 1 hasábos petit sor 9 új kr.

KIADÓ-TULAJDONOS
az „ATHENAEUM,”
(Barátoktere 7. szám.)

Figyelmeztetés.

Pár nap mulva megjelenik

az „ATHENAEUM” kiadásában

s általa Magyarország minden könyvkereskedésében, továbbá Bécsben Gorischek
könyvkereskedésében (Stefansplatz 6) kapható:

Az

„Athenaeum” kis képes naptára 1871-re.

1. évi folyam: 4-rét 101 oldal, 19 igen szép képpel. Ára 50 kr.

TARTALOM:

Bemutató.

Vázlatok az emberiség újabb történetéből.

Földünk a nagyító üveg alatt (képpel).

Az ősnépek kihalása.

Az indiánok kiirtása Észak-Amerikában (4 képpel).

A tasmaniák őslakosok kihalásának története (2 képpel).

Az orosz állam átalakulása és a parasztvándorlás

Népvándorlás az amerikai continensen.

A chimák bevándorlása a Mississipp-i völgyébe.

Népismeik és társadalmi rajzok napjainkból.

A szabadság, egyenlőség kínézése Észak-Amerikában. (A négernek uralma Washingtonban. — Az amerikai vasut-
mágnások hatalma és egyedurassága — Hivatal vadászat a ke-
záráságban — A fehérek és feketék Dél-Caroliná-
ban — Nézetek az iskolázásról. — Munkáshiány. —
Vallási türelmesség. — Kollektosségek és udvariasság
— Nagyon sok a fiskális. — Newyork zarnoka.)

Hindostan egy népfaja és egy temploma (képpel).

Sütők Yeddoban (ké: képpel).

A mormonismus hanyatlása.

A délamerikai föltársaságok politikai és társadalmi erköl-
csei. — Paraguay és Uruguay. — Urquiza tábornok meg-
gyilkoltatása. — Don Solano Lopez. — A politikai járték
és szabadelvűek. — Uj-ranadai állapotok.

A nazarenusok Magyarországon.

Az oncid-ereeki kommunisták.

A természettudományok és a materialisták.

A Darwinismus és alapelvei.

A fajok keletkezése egymásból (9 képpel). — A hydra
növény-állattól az óriási habarcig. — A tengeri arany-
jemes (főleg növény, főleg állat). — A foka a jegesmed-
vék és az albák. — Ármenet a hullókból a madárfajba (a
galléros gyík és a solenhof griff). — A majmokból az
az emberekig (Jenny a a matröz és Antonio a eszimanz
majom.)

Darvin és értelmezői (a halhatatlanság tagadása).

Összegezethető-e az istenrli hit a tudmánnnyal.

Kisebb tisztí címár.

A magyarországi és erdélyi szab. kir. és mezővárosok tisztá-
tikara. — Legújabb vásárok. — Ipar- és kereskedelmi
kamarák. — Gazdasági egyesületek.

Cikkek: „Arad a forradalom alatt.“ — „Az operettek hőse.“ — „Calobozo átadása.“ B. szély. (Végo.) Gersticker Frigyesről. Közli: Hüberth Károly — „Oláh bucsujárók Mária-Radnán.“ — „Trochu tábornok és a francia köztársaság.“ — „Egy új-éji reggel.“ (Régi magyar népszokás.) Sándor Kálmánról. —

„Hazai közönséges madártörzseink ismertetése.“ K—v Ist-tól. — „Egy hét története.“ Vadnay Károlytól. — „Vogyes körül mények.“

Képek: Arad főtere. — Offenbach. — A máriaradnai oláh bucsujárók. — Trochu. — Karrikaturák. Uj példányok állatkertek számára.

Ujdonosságok.

— *Jelen számunk utolsó ez évnegyedben. Kérjük tehát a Ujféltőlünk megrendelés-ik mielőtti megújítására, hogy kiadó hivatalunk minden késedelem nélkül intézkedhessék.*

* (Xántus és a nemzeti muzeum.) Muzeumunkban nagy sürgős forgás van, miután az országgyűlés által megszavazott jelentékeny összeg életet önthetett e köztintzetünkbe. A Lobkovitz-féle ásvány-gyűjtemény, melyre az országgyűlés külön 36,000 forint szavazott meg, már megérkezett, s nagyrésztük ki is van pakkolva. Beesés és választékos gyűjtemény ez, mely 40,000 darab ásvány foglal magában, s a muzeum eddigi szegényes ásvány-gyűjteményét tekintélyessé teszi. Jelenleg legjobban a természetiek osztálya van elfoglalva, mert Xántus kelet-ázsiai küldeményeinek elkészítése sok munkát ad, s a rendelkezésre álló erők nem elégségesek. E küldemények beése és érdekessége igen nagy. Oly állatok vannak azok közt, melyeknek még egyetlen muzeumnak sincsenek birtokában. Az orangutánok ritka fáját maga Xántus írta le lapunkban s így fölösleges azok felől szólnunk. Csak azt említjük meg, mikép csupán Borneóból küldött több ezerre menő halat és 27,000 darab rovar, melyek egy részéért cseré utján ismét újakat lehet szerezni. Xántus a kormány költségén utazván, e küldemények nem a muzeum tulajdonát képezik. A kormány fog azokból több példányt a muzeumnak ajándékozni, s a fenmaradtakat pedig elsőrendű intézetek közt osztja föl. A Xántus-féle küldemény külön is ki lesz állítva, s e célra 5000 forint van megszavazva; de hogy mikor történik ez meg, most még nem lehet tudni, mert nincs elégséges avatott kéz, mely a kikészítési munkát gyorsan végezhetné; továbbá az egyes állatok, rovarok stb. fájának és nevének fölismerésére könyvekre van szükség. Erre is szavazott meg ugyan az országgyűlés bizonyos összeget, de a jelenleg folyó háboru miatt oly nagy az ágio, hogy a megrendeléseket célszerűbb volt későbbre halasztani. A küldemények egyik jelentékeny részét képezik az ethnographiai tárgyak, melyek által a muzeumban egy új osztály alapja van megvetve: a népművi osztályé. A ethnographiai tárgyak közt eddig Siamból, Kínából és Borneóból vannak öltönydarabok, házi eszközök, asztali és étkezési készletek, konyhaszerek, pipere-tárgyak, porcelánművek, játékok, fegyverek, pajzsok, zene-szerek, szőnyegek, fonadékok, stb. Látni lehet itt a dájké ünneplő ruháját, mely nem más, mint néhány nagyobb színes toll, gyöngyös korera fűzve, melyet dereka körül övez; látni lehet e harcos nép nehéz fegy-

verzetét, jó vasból készített, különféle alakú dardáját, nagy tegzeit, bőr- és fapajzsait, melyek ríktó cirádákkal vannak befestve, majd szőrös bőrrrel tarkázva. A kínai és siami tárgyak közt számos van, mely kifejtett műizlésről tanuskodik. A hires porcelán (melyből itt a legdivatosabb alaknak és festésnek szemlelhetők) mindenki ismeri, a pompás elefántcsontfaragványok pedig annál meglepőbbek, mert a képzőművészet állásáról a boltok címeirei, a bálványok, a legzők festményei, az idomtalan s csupán a szemnél átlukasztott álarok (egy-egy papírsim mindonik) a szüntelen mozogó pagodlik nem a legjobb fogalmat keltik. A mozaikművek, melyeket szalmából s gyöngyházból láttunk, ismét remek művek. A szövetek és ruhák izlésteljes színei s alakzatai, a gyékények finomsága, s szövés-mesterség előhaladottságát mutatják. A lábtü-művészet azonban megmaradt a szandáloknál. Egy-egy cipő csak talpól áll s abból jó fel két oldalt, a boka mellett, két szalag, mely a lábfejen össze van kötve, s a nagy lábujj közt ismét a talphoz erősítve. Az ember lábujja közé teszi s a cipő nem okozhat tyukszemet. A talp — a viselő állásához képest — vagy többszörös bőrből áll, s az ilyeneknél a szalag gyakran himeze is van, vagy fából, olykor gyékénnyel bélelve. Igen érdekesek a zeneszerek, s ilyen anyyi van, hogy egy egész zenekart össze lehet állítani. Legtöbb a dob, melyek alakja és nagysága sokféle; vannak könyvek is, s ezek közt nem egy fahéjra írva. Szóval Xántus küldeménye oly érdekes, hogy muzeumunkat a jelentékenyebb ilyenmű intézetek közé fogja emelni.

* (A nemzeti színház intendánsávi) b. Orczy Bódog van kinevezve, ki az intézet vezetését október 1-sőjétől veszi át.

* (Liszt Ferenc) jelenleg Szegszárdon, mint b. Augusz vendége időzvéen, folytonosan működik. Egy lap felsorolja, hogy a magyar zene érdekében mennyit tett eddig. Ő volt, ki Párisban bemutatva a negyvenes évek előtt a „Rákóczy induló“ átiratát, melyet az ottani zenészvilág osztatlan tetszéssel fogadott. Weimarban tizenöt magyar rhapsodiát írt, melyet az egész művészvilág ismer már. Weimarban írta „Funerailles“ című szerzeményét, melynek dátuma (1849. október) eléggé mutatja a benne lévő szellemet. „Erzsébet“ legendája, mely már Amerikát is bejárta, magyar szövegű és magyar népdalok is vannak benne alapul használva, első előadása is Pesten történt. A „Hungaria“ symphonia szintén a magyar zeneköltőt jellemzi, valamint az 1867-diki „Koronázási mise“ is. Jelenleg „Sz. István“ című oratori-

HAZÁNK S A KÜLFÖLD.

Ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti illusztrált hetilap.

39. szám.

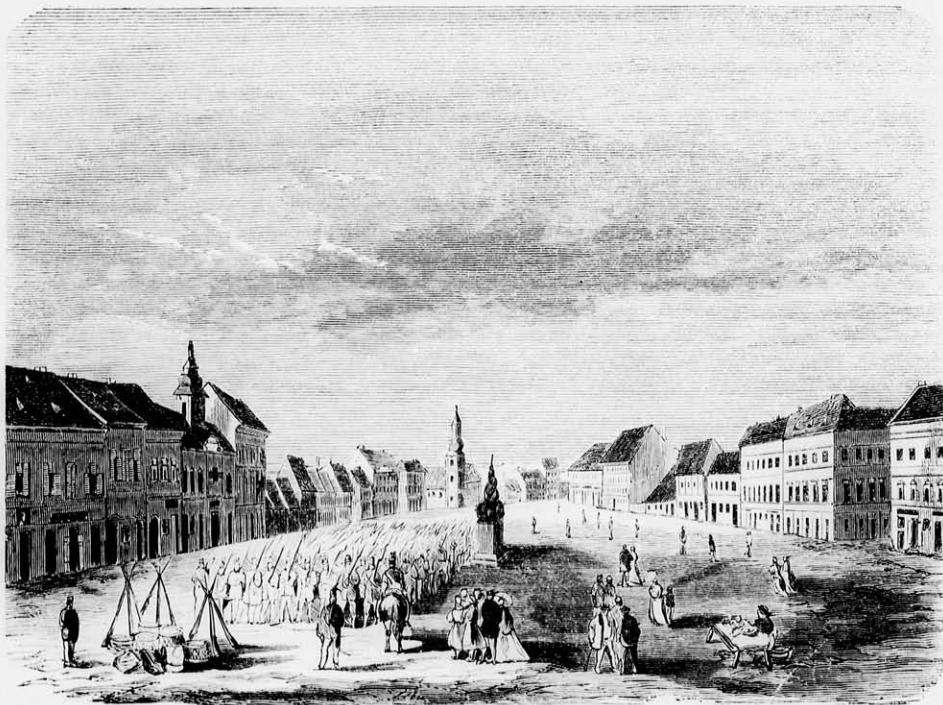
Pest, 1870. Szeptember 29.

VI. évfolyam.

Arad a forradalom alatt.

A magyar orvosok és természetvizsgálók ez idei vándorgyűlésének most szeptember hófolytán Aradon kellett volna megtartatnia, mely alkalomból lapunk idei folyamában már több aradmegyei képet s azokról leírást adtunk. A porosz-francia háboru miatt azonban e vándorgyűlést

Mi itt Aradnak a forradalom alatti napjairól emlékszünk meg. Mint tudjuk, Arad, Temesvár és Gyulafehérvár azon magyar várainkhoz tartoztak, melyek az osztrákok kezében maradtak, s melyek bírásaért sok vért s erőt kellett elvesz tetgötnünk.

Arad főtere 1849-ben.

elhalasztották. Mivel az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlései régészeti, történeti, hely- és népismei tárgyakra is ki szoktak terjeszkedni, talán nem lesz érdektelen, ha a tervezett gyűlés helyéről Aradról és egy másik cikkünkben az Aradmegyében fekvő hírneves Mária Radnáról, mint leendett kirándulási pontról, megemlékezünk.

Vécsey tábornok, ki mind Arad, mind Temesvár zárlatát vezérlé, mihelyt Budavár megvétele hírére vette, parlamentáért küldött be Aradba, ki az osztrák parancsnoknak, Bergernek győzelmünket valamennyi haretéren s a császári hadaknak az osztrák határokra történt visszavonultát tudtára adván, őt a vár föltétlen föladására szó-

litsa fel, írja Horváth Mihály „Függetlenségi harcunk történeté”-ben. A várban már föltötte megfogytak az élelmiszerek, minék következtében az őrségben ragályos nyavalya is kezdett dulni. De Berger mindemellett sem akart megegyezni a vár föltétlen megadásában.

Vécsey a kormánytól ez iránt utasítást vévén, június 3-kán ismétlé Bergernél a fölhívást, de már nem föltétlen megadásra, hanem a szokott katonai tisztelettel, fegyverben való kivonulásra. Berger most nem vetette vissza az ajánlatot; mielőtt azonban részletesb alkudozásba ereszkednék, kívánta, engedtetnék meg az őrség néhány tisztjének, hogy Temesvárra, mások pedig a császári feldunai sereghöz menjenek s önzemléletükből győződjenek meg a vett tudósítások valóságáról. Vécsey ebben megegyezett s ideiglen fegyverszünet kötöttet. A kiküldött tisztek jun. 20-dika felé tértek vissza s a Vécseytől már előbb tudokra adott körülményeket igazolták. Az alkudozás tehát most tüzetesen megkezdett s 27-kén befejeztetvén, az osztrák őrség teljes hadi tisztelettel vonult ki a várból. A kapituláció egyik pontja szerint arra kötelezte magát Berger, hogy ő és az őrség hat hónapig nem fog küzdeni a magyarok ellen; neki viszont egyebek közt kikötöttet, hogy legénysége Stájerországba fog kísértetni.

A vár birtokával hatvanhat különféle nagyságu ágyu, 2000 mázsa lőpor s 1500 darab fegyver jutott kezeink közé. A vár parancsnokságát a lábtörése miatt egyéb szolgálatra még mindig képtelen Damjanics tábornok vette át.

Igy hát a derék Arad felszabadult ostroma és hosszan tartó iszonyu nyomora alól, melyet most a leglelkesebbebb örvendezés váltott fel. Képiünk Roediger Alajos azonkori vízfestménye után ezen időből ábrázolja Arad főtérét, az ott nyüzsgő különböző honvédsapatokkal.

Hanem a szép napok nem sokáig tartottak, mert Görgey nemcsak saját hadseregével tétette le a fegyvert, hanem az orosz hadvezérek kívánata szerint minden más had- és várparancsnokhoz is leveleket intézett, melyekben őket a maga példájának követésére szólította fel. Damjanics-csal ő még mielőtt Arad mellől Világosra vonult, közlé szándékát, hogy fegyvereit az oroszok előtt leteendő. Az osztrákok Görgey szándékáról már 13-án értesülve levén, a maguk részéről mindent elkövetének, hogy legalább a többi hadak s a várak nekik, s ne az oroszoknak adják meg magukat. Haynau e végett, míg egyrésztől némely hadosztályokat a Lugos felé vonult magyar hadak

üldözésére küldött, Schlickekhez rendeletet bocsáta hogy Arad várát szólítsa feladásra. Schlick még az nap teljesíté a parancsot; Damjanics azonban, kinék Haynauval már 1848 tavaszán Temesvárott vizsgálta volt, tagadólag válaszolt s 14-kén Rüdigerhez Kis-Jenőre küldött parlamentaireket, kik vele a vár átadása iránt alkuba ereszkednének, mert ő a mindennel kellőleg ellátott várat nem akarta feladni föltétlenül. Rüdiger azt válaszoló neki, hogy ő más föltételt nem fogadhat el, mint a mely alatt Görgey letette fegyverét s felszólítá ezt, írta Damjanicsnak s birná őt is a föltétlen megadásra. A parlamentaireket, kik neki a választ meghozták, Buturlin orosz tábornok is követte a vár alá egy lovas csapatall és Görgey levelével, melynél fogva haladék nélkül érintkezésbe lépett Damjanics-csal. Ez nem is ellenzé tovább' a vár feladását s a kapituláció oly értelemben kötöttet meg, hogy a vár az orosz hadaknak aug. 17-kén fog átadatni, ugy azonban, hogy a mütételnél osztrák hadak egyáltalában ne legyenek jelen, mely föltételt Buturlin nem is késett elfogadni.

Haynau azonban, ki a várat e közben a Maros balpartján megszállott Schlick által e lépésekről értesítettet, szörnyű haragra gyult s még aug. 15-dikén szigorun meghagyta Schlicknek, hogy a kapitulációnak minden áron szegüljön ellene, ha másként nem megy, fegyveres kézzel is.

És valóban, a mily fokra hágott már ekkor a feszültség, sőt ennél is több, a vizsály az oroszok és osztrákok vezérei és táborai közt, nem is kellett volna egyéb, minthogy Schlick altábornagy Haynau határozott parancsát végrehajtsa s a világ azon különös látványának lesz vala tanuja, hogy a szövetséges osztrák és orosz hadakat Arad-vár föltött összeveszev, egymással ellenségesen lássa összecsapni. Mi következményei lehettek ennek Magyarországra nézve? Haynau, ki nem sokára hóhérvá lett a nemzetnek, e parancs által, ha az végrehajtatik, talán szándéka ellenére is még szabadítójává lehet vala!

Minden attól függött, vajjon fogja-e Schlick teljesíteni fővezére parancsát. Ha teljesíti s a kapituláció végrehajtását fegyverrel is törekszik meggátolni: az orosz, különben is élénk nehezítése mellett az osztrákokra, kétségkívül erőhatalommal szerzend vala érvényt a már megkötött s becsületeszavával biztosított kapitulációnak. Igy fogta fel az ügyek állását maga Schlick altábornagy is. Mit azonban Haynau hőbortossága felidézett: a szövetségesek közti fegyveres összeecsapást, Schlick higgadsága meggátolta. Tétlensége

időt engedett a vett parancsról általa értesített Buturlin tábornoknak, hogy Haynaut, kihez Paszkiewiczől, a jövő hadi munkálatok fölötti értekezés végett különben is küldetése volt, Temesváron még 15-dike éjjelén fölkeresse s neki szóval előadja, hogy miután a kapituláció Arad várával már megkövte s annak megtartása becsületszóval biztosítva van, attól az orosz hatalom nem állhat el; vonná tehát ő vissza a Schliecknek adott rendeletet. Különben is — úgy mondá neki — csupa formaiság forog fenn; mihelyt Arad az oroszoknak át lesz adva, ezek azt viszont haladéktalanul átadandják az osztrákoknak; küldené tehát Haynau Schlieck helyett Paniutin hadosztályát, mely szintén az ő hadseregéhez tartozik, a vár átvételére. De Haynau megátalkodva, sokáig nem akart tágitani, s végre is csak Buturlin ama figyelmeztetésére hajolt: gondolná meg, hogy parancsának végrehajtása Ausztriának alig megmentett lételét újonnan kockára teszi.

Haynau, bár teli el nem rejthető méreggel, a parancsot végre visszavonta s Paniutin hadosztályának, mely Rékason állt, 16-án rendeletet küldö Aradvár alá vonulni s azt a magyaroktól átvenni. De még azon elégtétel sem jutott Haynauinak, hogy ezen újabb rendelet szerint menjen végbe a vár átvétele. Paniutin Rékasról másnap (17-ike) délutánig, mikorra az átadás kiköve volt, nem jelenhetett meg a vár alatt. Buturlin Temesvárról visszaérkezvén, miután Schliecket a történekről értesítette s engedetlensége következményei iránt megnyugtatta, személyesen bement a várba Damjanieshoz, ki aztán a várat a Buturlin által odarendelt kozákoknak adta át. Az őrség Sarkadra, Görgey fogoly hadához kísértetett s egy óra mulva Khruleff, a kozákok parancsnoka, Schliecknek engedte át Arad várát.

Hogy aztán az osztrákok alatt, Haynau bakósága mellett ránk nézve mily gyász színtere lett Arad, azt nem feledheti egyikünk sem soha.

Az operettek hőse.

Az élő zeneköltők közül csak kevesen dicsékedhetnek azzal, hogy annyira átalánosan ismeretesek, mint *Offenbach*. A Manzanares vizénél úgy, mint a Néva partján, Stokholmban és Kairóban, sőt magában a szent Rómában is szívesen látják az ő kurtaszoknyáját muzsáját. Áriáit cipészinasok és koronás fejedelmek egyaránt fityüreszik és dudolják s midőn a minden oroszok cájja 1867-ben a trónörökösseel együtt a világtárlatra utazott, Kölnből táviratot intézett Párisba, hogy a Varieté-színházban foglaljanak le számára egy páholyt, miként megérkezte után azonnal jelen lehessen a „Szép Heléna“ előadásán. Mennyi ideig fog tartani Offenbach halhatatlansága, azt most nem lehet tudni, ez idők szerint azonban minden élő zeneszerzőnek ő a „leghalhatatlanabika.“ Érdemes tehát életírtatából egyetmást közölnünk. Játját nem Offenbachnak, hanem *Eberst*-nek hívták, ki Offenbachban született. Ez kenyérkeresetűre nézve zsidó előénekes volt s oly képzett zenész, miként nagyobb zeneműveket, szonátákat, koncerteket, sőt szimfóniákat is szerzett. Készített egy „A bádogos műhelyében“ című operát is, melyet *Deutz*-ban elő is adtak. Ezenkívül kitűnő matematikus és talmudista volt, mi nem hátráltatta abban, hogy hébekorban verseket is ne csináljon. E férfiből tehát nem hiányzott a tehetség, szerencsétlenségére azonban oly korban élt, midőn Németországon a zsidó költői tehetséggel nem igen boldogult. Minthogy Offenbachban nem

talált elég tág tevékenységi körre, azért Kölnbe költözött át azon reményben, hogy az ott igen népes zsidó hitközségben tekintélyes álláshoz jut. Itt aztán nem hívták őt nevére, hanem előbbi hazája után Offenbachernek, minek következtében csakhamar önmaga is Eberst-Offenbachernek írta magát, s midőn ennek dacára sem akarták őt Eberstnek nevezni, végre elfogadta az Offenbach nevet.

Ez előzetéért azonban nem talált kárpótlást, mert Kölnben nem sikerült családját eltarthatni. Ezért 1835-ben két fiával, a tizenöt éves Jakabbal, s ennek öcsésével Párisba utazott, hol mint előénekes az ottani zsinagógában néhány vendég szerepet adott. A két fiu segédkedett atyja mellett s miután Jakab a konservatóriumba adott, alkalmazást is nyert a zsinagógában. Offenbach Jakab tehát most öcsésével dicsénekeket zengett Jehovához, az arkangyalokhoz, a pátriárkákhöz, a nagy és kis prófétákhoz, havonkénti nyolevan frankért, s bizonyára nem gondolt rá, hogy egykor a helyett, hogy a szent írás színei jeleneteit recitálná, majd az Olymp kicsapongó életét teszi zenére. E közben a rozsul díjazott énekeskedést csakhamar megunt. Mint a konservatórium tanulójának, ki a violincellón való játszást meglehetősen tökélyre vitte s ki a mellett Cherubini különös kegyével is dicsékedhetett, nem volt neki achéz egy másodrangú színház, az „Ambigu comique“ zenekarában állást nyernie; ezenkívül zeneórákat s hébe-

korban hangversenyeket is adott. Offenbach ekkor hőríhorgas, hosszú szőkehajú s csaknem az átlát-
szóságig sovány ifju volt. Különben később sem tes-
tesedett meg. Kitartó és erélyes természettel levén
megáldva, minden nyomora dacára sem esett két-
ségbe, s ha csak gyomra, a szegény emberek ezen
zarnoka, nem szorította kenyérkeresésre, muzsá-
jával enyelgett s vig dalokat szerzett. E mellett
azon zsinagógái énekeket is — melyeket könyv
nélkül tudott, — értékesíteni igyekezett, azokból
nyilvános bálók számára zenedarabokat készítővén,
ugy hogy némely párisi grisette azon melódiákra
kánkánózott, melylyel a seregeknek Úra dicsőít-
tékét.

A negyvenes években alkalmazást nyert a vig
operánál, hol ugyan szintén nem szállt
sült galamb a szá-
jába, hol mindazál-
tal elég alkalma volt
a vig muzsa mester-
műveivel megismer-
kednie s azokat lel-
kében átdolgoznia. A
második császárság
elején a Theatre
Francais karmeste-
révé neveztetett ki.
Ez állása idejét nem
vette nagyon igénybe
s azért zeneszerzési
hajlamát jobban kie-
légíthette; mindazál-
tal még mindig nem
érezte magát eléggé
függetlennek. Né-
hány év mulva tehát
örökre letette a kar-

nagy pácát, azon eszmének élvén, hogy maga
alapít színházat, melyben zenci szeszélye gyer-
mekeit a közönség elé fogja vezetni. Színpad
és nagyobb közönség hiányában elejénte apróbb
műveket szerzett, melyekben csak két-két sze-
lemlye lépett föl s ezeket néhány barátja előtt
saját lakásán adatta elő. A szerző maga volt itt a
karnagy és zenekar, mely csak Offenbach violi-
ncellójából állott. A változásokat, miként a drámai
művészet bölcsőkorában, feliratok helyettesítet-
ték s néhány spanyol fal szolgált be- és kijárattól.
De egynehány barátí kéz tapsa, a szük négyfal
közötti dicsőség, a családi körben való hallat-
lanság ki nem elégíthető az ifju Offenbachot.
Végre sok fáradság után sikerült neki a „Folies

Marigny“ nevű kis színház igazgatóságát meg-
nyernie. E csinos kis színház az elysaei mező-
kőn, illatos virágágyak közt, hársak árnyában van.
1855-ben az első párisi világiállítás alkalmával
lépett föl Offenbach legelőször e színházban „Deux
Aveugles“ (Két vak) című operettejével. Két
kitűnő komikus énekes volt ezen darabnak egész
személyzete, s annyira tetszett, hogy csakhamar
Páris minden gaminje füttyörészte, minden kintor-
nája játszotta friss melódiáit.

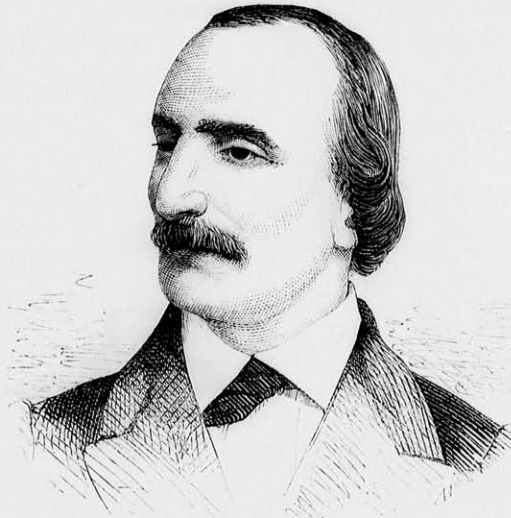
Miként egykor Shakspeare, azonkép Offenbach
is két színházat igazgatott, s pedig az ímént
említettet a nyári idény alatt, a másikat pedig,
az általa „Bouffes Parisiens“-nak kereszteltettt,
télén át. Még akkor nem volt életbe léptetve a

színház-szabadság, s
igy Offenbachnak
csupán egy felvoná-
sos darabokat volt
joga színpadra hoz-
hatnia; most tehát
egymásután adatta
elő egész sor apró
operát s azokkal áta-
lános és megérdem-
lett tetszést aratott.
Ezen művek meló-
diái üdesége, me-
rész humor, termé-
szetes vigság s ritka
kedvesség által tűn-
tek ki, s azért csak-
hamar átszivárogtak
minden külföldi szí-
npadra is.

E közben a kibo-
csátott színház-sza-
badság következté-
ben Offenbachnak is meg lön engedve több

felvonásos, bármily nagy személyzetű operákat
szereznie. E szabadságnak első eredménye volt:
„Orpheus az alvilágban,“ mely példátlan sikert
aratott. Párisban nyolcszázszor adták elő; a vidék
ép oly módon kapott rajta s nem különben a kül-
országok is.

„Orpheus“ első előadása óta Offenbach szám-
nélküli operettet írt. Dolgozott csaknem minden
párisi színház számára, ugy hogy nem egyszer
megtörtént, miként Franciaország fővárosában egy
és ugyanazon napon négy különböző színpadon
töle adtak darabokat. Természetes, hogy nem
mindig aratott győzelmet, de vereségei által nem
engedte magát elriasztani. Offenbach nem bátor-

Offenbach.

talánodik el, ha koszoruját a kritika réha megtépi; ő nem engedi muzsáját lélekzethez jutni s alig szenvedett most egy vereséget, már ismét új termékével lép elő! Ő partitúráit úgy írja, mint valami journalista a vezércikkeket, s magától értetik, hogy sokszor esik ismétlésbe. Az is igaz, hogy nem annyira művészet, mint inkább rendkívüli gyorsaság által lép meg.

Offenbach rendkívüli népszerűségét több körülménynek tulajdoníthatni. Mindenekelőtt igazi tehetségének. Bármit beszéljenek is ellene az orthodox zenészek, azon tehetséget meg nem tagadhatják tőle, mely kivált egyfelvonásos operet-tejeiben nyilatkozik. A mi terjedelmes műveit illeti, azokban a sikert nem csupán saját tehetségének, hanem nagyrészt Halévy Lajos és Meilhac kitünő szövegeinek s a remek előadásoknak köszönheti. E két nevezett író, kiknek elseje a Halévy zeneszerzőnek unokaöcse, (ki közbevetőleg mondva szintén zsidó előnékes fia,) az Orpheust igen szerencsésen parodizálta.

Annyi azonban bizonyos, hogy Offenbach ezen művei nehezen fogják túlélni a második eszázad-ágot, mely azokat életre szólította. Hogy Offen-

bach nincs ezen a nézetten, az természetes. Ő erősen és hajthatlanul hisz műveinek halhatlan voltában. A tulnag szerénység korszakunknak nem nyavalyája, s ha Offenbachnak e bajban rendeltetett meghalni, akkor örökéletű lesz. Ha az lenne, a minék hiszi magát, Offenbach legalább is olyan lenne, mint Mozart. Azon nagy népszerűség, melyet már évek óta élvez, elszédítette fejét. Megrészegetett saját dicsőségétől. Egyébiránt be kell vallani Offenbachról, hogy elég keserű életet folytat. Munkássága páratlan, s ez nemcsak darabjai szerzésére, azok zenei részére szoritkozik, hanem kiterjed mindenre, a mi sikerüket előmozdithatja: ő együtt dolgozik operettei szövegén s a próbákat személyesen vezeti késő éjfélig; rágondol ő a legesekélyebbre is. Külsejében mi sem tűnik föl, csak közmondásossá vált soványsága. Arcvonásai igen mozgékonyak és szellemesek.

Offenbach megtörte utját. Hogy ez ut nem vezet századokig tartó dicsőséghez, az is bizonyos.

E pillanatban egész Németország szidja, mert — dacára német születésének — a francia-német háború kitérősekor egy francia harci-dalt írt.

Calobozo átadása.

— Beszély. —

— *Gerstaecker Friggéstől.* —

(Vége.)

Colina mindenesetre ehhez hasonlót gondolt s a felet, melyet önmagának tett, nem-et mondott. Felipe nem sok időt hagyott neki gondolkozásra.

— Adja ön, sennor, karját, — folytatá, mialatt balkarját nyújtá, míg jobbával a revolvert fogta. — Rafaela, ki akarod az ajtót nyitni?

— Szívesen, s az isten örizzen, Felipe.

— Nemsokára ismét eljövök, lelkem, — szolt ez hozzá, — s akkor Calobozót két zászlóktól pompázva fogod látni.

— S revolverem? — szolt Colina, ki teljesen megtörve lépdelt ellenének karján.

— Ha vissza fog jönni, az ajtó előtt fog feküdni, — viszonzá hidegen Rafaela. — Mint vitéz katona, nem mehet fegyvertelenül vissza a plazára.

Ezen szavakkal kinyitá az ajtót s ott megállt, míg az utca másik oldalán a katonák, a kiknek egy része az utcakövezetre feküdt, hogy magát kinyugdja, fölugrottak s fegyvereiket vagy puskáikat fölragadták. Élredekük azonban egy másik férfival karján, a nélkül, hogy hozzájuk szólna, az utcán lelépdelt, a hölgy az ajtónál állott meg s utánuk nézett. Mégis csak mindennek rendben

kell lennie, s csak Tadeo rázta fejét, ki az egész dolgot meg nem foghatta.

Ezalatt Rafaela — ki az egész harc ideje alatt fegyverekkel lévén megbizva — a pisztolyból a lövéseket kiszedte, s csak midőn az ezredest magában visszajönni látta, tevő le, mint ígéré, a revolvert, aztán bezárta az ajtót, a két reteszt ismét rátolta, szilárd léptekkel visszatért anyjához s ott annak karjai közt elájult.

A veszélyben egyenesen állt, a nyugodtság első pillanatában elhagyta oreje, s ismét gyöngö, gyámoltalan nő volt.

V. Fejezet.

B e f e j e z ős.

Hogy mily érzelmek között, düh- és boszuval lelkében, tért vissza Colina örjáratával a plazára, azt alig lehet kimondani; de szerencséjére ott is valami rendkívüli látszott történni, mert épen, midőn Tadeo a „kék“ tisztról akarta őt megkérdezni, s hogy miként történt, hogy el nem fogták, egyszerre elkezdtek peregni a dobok s megszólaltak a trombiták az összejövetel j léül, úgy hogy

az őrzésnek azonnal rohamosan kellett mennie, s minden beszéd ennélfogva lehetetlen lön.

Ott az egész sereget zavarban találták, mert nemcsak hogy azon hír, hogy don Pedro Manuel Rojas átlépett, erősített meg Moneca által, nem csak ez, hanem küldönc küldönc után érkezett, kik a reconquistadorok közeledtét jelenték. Calobozótól egy, alig egy angol mértföldnyire fekvő missiót egy óra előtt foglaltak el, sőt már Huárico tulsó partjánál táboroztak, s magából a városból is világosan látni lehetett számos őrtüzeiket a bokrok mögött.

Moneca vezértől azon parancs érkezett, hogy az egész sereg a plazán gyűljön össze, de hogy mi történjék velük, azt még az ezredes urak sem tudták, kik tanácskozára hívták meg, mert ha ott magukat védelmezik, akkor okvetetlen szükség, hogy azon négy utcára, melyek a plazához vezetnek, torlaszok emeltessenek. De honnan vögyenek eleséget, ha ez megtörténne? A fiatalabb tisztek élénken vitatkoztak erről maguk közt, a mire majdnem két órányi idejük volt, mert körülbelül reggeli egy óráig parancs nem jött, s végre jött a rendelő, ugyanazon helyen táborozni, a mit több katona már régebben teljesített s már erősen aludtak.

Csak reggel felé jött ismét élet ez ügybe. Még mielőtt a nap feljött volna (s a nap e szélességben, egy kis hajnalodás előzvéen meg őt, rendszeren hat órakor jó fel,) egyes lovasok a plazán le, a folyó felé nyargaltak. Talán mégis elhatározták magukat valamire az ezredesek, de a katonák parancsot kaptak széjjelmenni s reggelijüket elkészíteni, de fegyvereiket összerakni, hogy az első jeladásra ismét készek legyenek. De jeladás nem történt. A nap feljött, mindig feljebb ment s a plazára leégett, de még sem jött parancs az összegyűlésre.

Ekkor egyszerre Moneca vezér, valamint az egész táborkar lovai elővezetettek, a trombiták megharsantak s az ezredesek az utcán lenyargaltak; a seregnak sorba kellett állania s négy órát állt így. De szájról szájra ment gyorsan e sugott szó: „Moneca vezér a kékekhez lovagolt, átlépett mint Pedro Manuel Rojas . . . nem lesz harc . . .

most ismét hazatérhetünk s a nyomornak vége van!”

A katonák nem csalódtak, legalább az első tételben nem. Moneca egész hadseregével, a nélkül hogy csak egy szóval is megkérdezte volna azt véleménye fölött, a forradalmi párthoz állott, a mint ez később a katonáknak tudomásul hozott. Ez legalább mutatja a módot, a milyennel a *forradalmi* katona politikai gondolkozásáról s érzelmeről kérdeztetik.

Tudniillik körülbelül tizenegy óra tájban egy ezredes a plazára jött lovagolva s a katonáknak egyszerűen e parancsot adta: „*A sírva szalagokat levenni,*“ és ezzel megis volt minden szükséges átalakítás téve, mert a legtudósabb anthropolog sem lett volna képes e pillanatban megmondani, hogy a kormánypárthoz, vagy pedig a felkelők közé tartoznak-e, oly megvadultan nézett ki mindkét hadsereg.

Megemlítésre méltó még a hangulat, a melyen e parancs az egyes csapatoknál fogadtatva lett: egy hangos, viharos „Hurrah!” tört ki mindnyájok ajkain. Egy perc alatt a számtalan jelvény, a melyekhez ugys csak kényszerítve tartoztak, eltűnt, s a rend minden köteléke föloldottnak látszott e pillanattól kezdve.

Délután három órakor jött be a városba a vezér Alvaredo, hasonlóképen a vegyes esapathoz tartozván, de okos, értelmes arccal s csak néhány tiszt kíséretében, hogy mint az egysült seregeknek főparancsnoka, a csapatok állapotát megtekintse és további rendeleteit tesse.

Kiséretében volt Morro kapitány is, és a Vidaurri ház öröme képzelhető. Hasztalan volt azonban a városban minden utántudakozódása Colina ezredes felől.

Az ezredes egy órakor hagyta el a várost s már régen haladt, *kék* kokárdával kalapján, a Caracas felé vezető úton.

Az ötven pezot azonban soha nem kapta vissza Rafaela; oly annyira meggyűlölte az a Vidaurri családot, hogy minden összeköttetést megszakított vele.

Közli: *Hüberth Károly.*

Oláh bucsuják Mária-Radnán.

A Maros jobb partján, Aradtól néhány órányira igen bájos vidéken fekszik Radna mezővároska.

E helyet a törökök által Lippáról elűzött barátok alapították; egyik tagjuk t. i., valami Jamies nevű barát, Konstantinápolyba zárándokolt s engedelmet eszközölt ki a zultántól, hogy itt (1553.)

kapolnát építhessen. E helyen épült aztán lassanként a város is, valamint a kolostor s a később megnagyobbított templom.

A mária-radnai kolostor s a magastornyú templom magaslaton fekszik s nagyon messziről láthatni. Mária napján (szeptemberben) ide nemcsak

Aradból, de messze Erdélyből is bucsujáratokban zarándokol az oláhság. A városka előtt, az ugynevezett Mártíroszlop előtt, térdre vetik magukat s hangosan imádkozva és énekelve, kezükben égő gyertyát tartva, így térdön állva csúsznak Radna utcáin végig s föl a hegyen a templomba, Mária csudatévő képe elé!!! Természetesen bűneik bocsánatát s mindenféle testi nyavalyáik elveszté-

sét remélik, holott rendszeren újabb bűnökkel terhelten, egészségükben még jobban megrontva s kevéske filléreiktől könnyebbülten kell haza menniök, a mivel pedig a jó atyák nem igen törődnek, mert ezen erkölcsi, közbiztonsági és nemzetgazdászati szempontból kárhuzatos bucsujáratok az ő főjövdelemforrásaik!

Trochu tábornok és a francia köztársaság.

Tudjuk, hogy a mostani háborút Napoleon személyes érdekekből, szolgálalkü miniszteriuma belégyezésével indította. Célja volt: a nemzetet elfoglalni, hogy forradalmi eszméitől, a trón elforgatása gondolatától eltérítették. Maga a nemzet többsége békét óhajtott s azon lelkesedés, melylyel Párisban a hadüzenetet üdvözlötk, a császár azon titkos rendőrségének csinálánya volt, mely rendőrségről néhány számmal előbb külön cikkben szólottunk.

Midőn aztán Napoleon fiával együtt a haretérre sietett, a sereghez csatlakozott, Eugénia császárnét regensnőül nevezte ki. Ez, a mint a császárság szerencsétlensége hanyatlani kezdett, a gyűlölt s vétkes miniszterium helyébe új kormányt nevezett ki Palikao gróf (lásd arcképét s életraját a 37. számban,) elnökle mellett, Trochu (olvasd: Trosü) tábornokot pedig Páris katonai kormányzójává tette.

Trochu mindjárt első kiáltványában, melyet a párisiakhoz intézett, higgadt, eszélyes és hazafias férfianak tünt fel, ki nem a dinasztia vakon engedelmeskedő szolgáljaul, hanem a haza hű gyermekeül mutatta be magát. Páris és az egész nemzet kedvező előjellül fogadta, hogy az új kormányzó kiáltványaiban egyetlen szóval sem emlegeté a dinasztianak, hanem mindig csak a nemzetnek érdekeit, s előre lehetett látni, hogyha üt az óra, ezen, szélesebb körben eddig nem igen ismert, de eszes és erélyes férfi testtel, lélekkel a nemzet ügyéhez fog csatlakozni.

Szept. 3-kán este már villámsebességgel bejárta a várost azon hir, hogy Mac Mahon serege Sedan-nál kapitulált, s hogy a császár kardját a porosz király lábaihoz letette. Azonnal népesoportulások alakultak s egy 4—500 főnyi tömeg „Éljen Trochu!” kiáltásokkal egy fiatal ember buzdítására, a boulevardokon végig a törvényhozó testület épületéhez tartott. Ezalatt egy 4—5000 nyi embertömeg az opera-térre csoportosult, szüntelen azt kiáltozva: „Éljen Trochu! le a dinasztíával.” A két tömeg aztán egyesült, s midőn a mozgó

nemzetörség több tisztje nyílt kocsi-ban haladt el előttük, élénk éljenzéssel fogadták őket, mire ezek sapkáikat lobogtatva ezt kiáltozák: „Igen, le a dinasztíával!”

Ily kiabálások között elérték a város kormányzója lakását. A tömeg éljenzte Trochut és követe, hogy beszéljen. Egy magasbrangu tiszt tudtára adta a tömegnek, hogy a tábornok most nagyfontosságú dolgot végez, de azonnal meg fog jelenni. Ismét éltették Trochut, ki nemskóra megjelent erkélyén. Trochu sápadt volt s szeméi könyesek. „Önök hívtak engem, — mondá nyugalommal, — im itt vagyok, mit kívánnak tőlem?” — „Ujat!” — mond egy hang. — „Uraim, még mindig csak ugyanazon szomorú híreket mondhatnám.” — Mondja ki a dinasztia letételét! — kiáltá egy hang. — „Uraim, én katona vagyok és esküit tettem. Becsületemre szenyfolt esik, ha eskümet megszegem. Intézzék önök a kamrához kérésüket.” A tömeg tiszteletben tartja ez érteket s el kezd kiáltozni: „Fel a kamrához!”

Ezután Gambettát, e felszemü kitiünő szónok-képviselőt látogatta meg a tömeg, ki kérte a népet, hogy távozzék a törvényhozó testület termébe vezető ajtóktól, nehogy nyomást gyakoroljon a képviselők tanácskozására, kik ugy is ki fogják mondani a dinasztia letételét, mielőtt elmulnák a holnapi nap.

Még ugyanazon éjjel, egy óraker ülést tartottak a képviselők, mely alkalommal a baloldal vezérszónoka, Favre Gyula következő indítványt terjesztett elő: „Napoleon Lajos és családja azon jogoktól, melyeket reájok az alkotmány ruházott, megfosztottnak nyilvánittatik.” Ez indítvány az osztályokhoz utasított véleményadás végett.

Másnap, szept. 4 dikén, midőn az indítvány tárgyalandó volt, roppant tömeg özőnlé el a karzatókat, melynek zajongását a legnépszerűbb szónokok csütítása, esdeklése sem volt képes lecsendesíteni. E közben nem kisebb izgalom folyt oda kint az utcákon és téreken, hol a nép a nemzetörséggel és katonasággal fraternizált. A Place de la Con-

corde-ról (Egyetértés-teréről) a néptenger egyszerre a törvényhozó testület palotája felé kezdett hullámszni, fel a terem felé. Az előcsarnokban Palikao gróf székre állt és szónoklattel akará a tömeget feltartóztatni, mely elsodorta őt. A törvényhozó testület termét pillanat alatt ellepte a nép: „Le a dinasztíával! Éljen a köztársaság!”¹⁶ kiáltásokkal.

Ez volt a császársági parlament utolsó ülése.

e tisztet. Lello tábornok hadügyminiszter lett. A kormány tagjai továbbá: Simon Gyula, Picard, Pelletan, Ferry Gyula, Glais Bizoin, Pages és a politikai börtönéből kiszabadult Rochefort Henrik. Az új kormány tagjai Páris képviselői és jobbadán ügyvédek. Arago, az európai hírű eszilagász fia, Páris főpolgármestere, Kératry gróf pedig a rendőrség főnöke lett. Páris védelme vezetésével Trochu tábornokot bízták meg s egy-

A mária-radnai oláh buesujárók.

Innen mindenki a Hotel de la ville (városház) felé rohant, hol a köztársaságiak vezéregyénéi már megjelentek. Az udvaron vörös zászlót tűztek ki, de ezt csakhamar visszavették, s helyébe nemzeti lobogót tettek, hegyébe frigiai sípkával, a köztársaság jelvényével.

Azután itt kikiáltottat az ideiglenes köztársasági kormány névsora, következő tagokkal: Favre Gyula kül-, Gambetta bel-, Magnin pénz-, Cremieux pénzügyérré, ki már 1848-ban is viselte

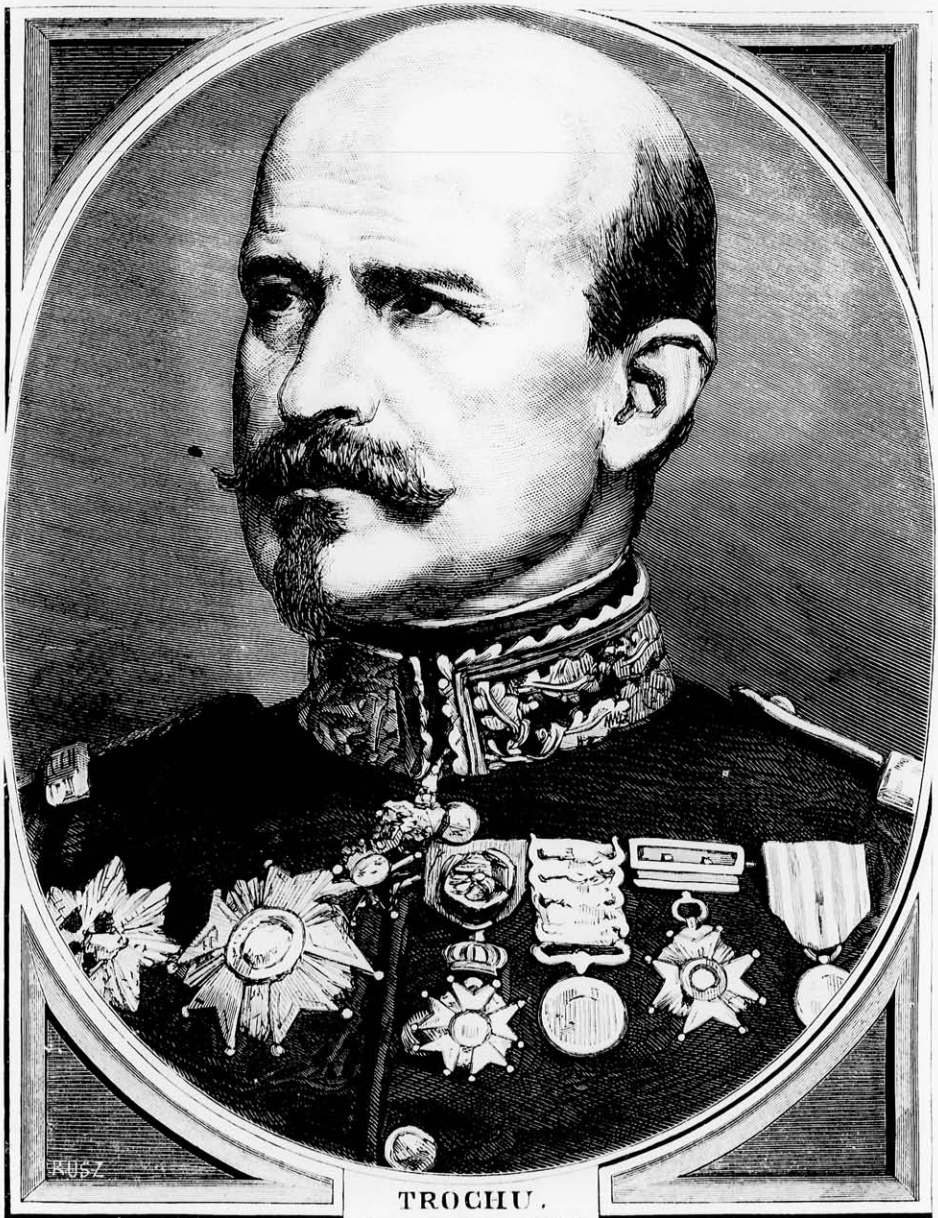
szerszind megkínálták a kormány elnökségével, melyet azonban jelenleg tényleg a nagyeszű Favre Gyula vezet.

E vér nélküli forradalom így törtült el 24 óra alatt a császárságot, ugyanannyi idő alatt új, köztársasági kormányt iktatván a régi helyébe, mely a nemzetet romlása szélére vezette.

Trochu Lajos Gyula tábornok, Páris kormányzója s Franciaország vésteljes napjai egyik vezérszereplője, 1815. máj. 12-én Palaisban, Bretagne

ban született, mely tartomány rettentetlen és becsületes férfiakról nevezetes. 1835. nov. 15-től katonai iskolába járt; később a törzskar alkal-

már ott is, természetesen csak szűkebb körben magára vonta a figyelmet. Részt vett a tegdempti hadjáratban, ott volt Maskara bevételénél és mint

mazási iskoláját látogatta s 1840-ben hadnagy lett. Az Afrikában állomásozó hatodik könnyű gyalogsági ezredhez beosztván, a fiatal tiszt

Lamorciére hűségéde, az 1841-diki téli hadjáratnál is. Továbbá részt vett az 1845–46 diki afrikai nagy fölkelés ellen vívott harcban is, mint

Bugeaud tábornagy hadsegéde. 1851-ben már alezredes lett s ezután mint a hadügyminiszter kabinetfőnökével találkozánk vele Párisban. — A krimi hadjáratban többször említették. Rövid idővel az almai csata után, melyben részt vett, következett kineveztetése tábornokká és egy dandár parancsnokává. E csapattest élén a Sebastopol elleni támadás alkalmával egy gránát által

súlyosan megsebesítettett. Az 1859-dikei olasz hadjárat alatt mint osztálytábornok, nevezetesen Solferinonál ismét fontos szolgálatokat tett s mint író is kitűnt „A katonai intézmények szelleme“ című munkájával.

A kormány többi tagjai közül Favre Gyula Crémieux és Rochefort arcképeit és életrajait már régebb számaink közölték. —

Egy uj-évi reggel.

(Régi magyar népszokás.)

— Tűz van! Tűz van!! — kiáltám nem kis ijedséggel január elsőjére virradólag, s no! mentem isten, hogy megijedésem akarnám himezni-hámozni, de bizony igazat mondok, ha úgy vélekedem, hogy ily állapot s körülmények között más is hasonlóan kiáltott volna fel.

A riadó kürt kétséges zaja... a csoportosulás... az egyre növekvő láрма, a sietve kimondott „gyi—gyi“ kiáltások... alig sejtethettek egyebet az általam véltnél.

— Tűz van! Tűz van!! — kiáltám a házi gazdához sietve... nézzen ki ember oda! csak amugy nyújtózkodik, mikor én azt se tudom hová legyek...

— Mi az, öcsémuram? — szólt nyugodtsággal, — tán tetszik?

— Tetszik a ménkűt! — kiálték bosszusan — s nem győztem csodálni, hogy ilyen emberre is akadhatok.

— Tűz van! Tűz van! — ismétlém szaporán — keljen csak fel bátya, mert még oda ég!

— Dehogyan van, dehogyan égek! — szólt ő vidáman, — hiszen azok az udvari cselédek s tisztelőket kívánják tenni.

— Furcsa, mondhatom, nagyon furcsa tisztelőtetés az olyan kürtölés, meg kiabálás; oszt' éj nem is tudom mi... de jó hogy nem tűz, úgy megijedtem... azaz hogy... no hiszen „eső után köpönyeg“, hisz rég kimondám már, hogy hogy... no mit tagadnám, hisz más is megijedt volna s így én is megijedtem.

A csattogás pattogás, — mely az ostoros béresek műve volt, s mely előttem a láng áldozatává vált gerendák ropogását volt hitető, elhangzott már, s a „gyi—gyi“, mely a lovasz vagy kocsis — a hogy vesszük — ajkáról hangzott, a esengettyű, mely egy inas kezében rezgett, a „csa Rendes, hó Fickó!“ mely az „ostorosok“ (béresek ökörhajtói) kiabálási voltak, az üdvkiáltásokból álló zaj, a riadó kürt kétséges zaja, mely előttem a vész tudósítójául tűnt fel, s mely a csorda-pásztor nyáját

hívó vezényi szava lévén, itt hasonlóan szerepelt... mind el hangzott már. Az éj néma csendes volt, itt-ott az ősz lepeltől diszitett fák a lanyha tova-vonuló szellő érintése miatt rezgíték levéltől megfeszített száraz águkat, s a komoly ünnepélyes hangulatot egy vissza nem fojtható „Éljen!“ szakította meg, mely a gazda megjelenését kívánva jelzeni, üdvözölni, majd ismét az üdvözlőtlet megtenni jött csoport között a feszültséget visszatükrözően, csend állott be.

Egy vastagszerű embert láték a néma ünnepélyes esendet tán igen is halk szavakkal háborítani.

— Haljuk az udvarbíró!

Dejszen hallanám is, érteném is, ha hallhatná, érthetné ember azt, mit ő oly titokteljes lassu hangon mond.

— Hangosabban, bíró uram! — szólanak többen, kikkel bizony én is egy véleményen valék.

— Engedelmet kérek, de kissé berekedtem, — szólt ő fülig pirulva. — Nagyságos, kegyelmes jó urunk! — kezdi most akkorán, hogy a szomszédba is, a mi notabene falun nem oly közel van, mint csak kis városokban is, mégis meghallhatta ott is akármik.

— Az új esztendő itt van! — folytatá — még nincs ugyan (közbeköltés: „de itt van, 12 órakor kezdődött el“) hát itt van, már hogy itt van, hát itt van, megengedte az uristen, hogy eljöjjön s megérjük, eljöttünk tisztelőtünk megtenni...

Adjon az ég istene minden, minden, de mindenféle jó, adja, hogy... éltesse sokáig a nagyságos urat a kedves feleségével, és gyermekeivel, és az egész falamiát éltesse az isten sokáig! Adjon egészséget, békességet, megelégedést és minden jót, s engedje az isten, hogy a jövő esztendőbe is hű szolgálai lehessünk. Éljen a haza!! Éljen a király!! Éljen a mi jó urunk!!

Egy hatalmas „Éljenzés“ — mely szívből jövő volt — tudatá, hogy az udvarbíró, ki — négyszem között legyen mondva — egy kicsit, az új év

által meghatottan, be is kapott volt abból a jó magyar borból... kacskaringós beszédét immár bevégezte.

— Köszönöm megemlékezőstök, — szólt a gazda — jó kívánataitokat szívesen fogadom, azokat nektek is szívből kívánom, s akarom, hogy mint most öröm- és meglepéssel mondok, úgy egy év múlva itt előttem ismét elmondhassam:

„Meg vagyok elégedve veletek! jól viseltétek magatokat; hü, becsületes és pontos emberek voltatok.“

Most éljetez boldogul és igyekezzetek ez örömet nekem megszerezni. Isten veletek!

Az „éljen“-rivalgás tudatá, hogy a gazda is bevégezé beszédét.

Az éj már-már ellebbenni látszott, hogy üdítő reg válna fel azt, s az üdvözlét tett nép hazát, királyt s gazdáját eltelve, a tisztartóhoz vonult; hol legelőbb is az udvarbíró mondta ismét el szónoklatát, talán még egy kiesit zavarosabb stílussal s aztán a pohár csengett, a kocintások kezdődtek és pedig oly reményt tulszárnyalóan, hogy az udvarbírótól le Janesi purdige mindenik az új-év áldását meghatottan virradott első reggeliére. Mig az üdvözlő nép a tisztartónál mulatott, mi gazd'urammal a mult felett váltánk pár szót.

— Nos a tűz... a tűz... tán eloltád már? — kérde tréfásan gazd' uram, nagyot pödörítve bajszán.

— No tréfa, a mi tréfa, — szóltam én — de gazd' uram is előbb megmondhatta volna... így bizony csak váratlanul lepett meg.

— Örülök, hogy előbb nem tettem azt, — szólt ismét — úgy mindenesetre nagyobb hatással volt rád nézve is.

— Nos félsz e még? nézd, a ház, istennek hála ép; a csattogás, melyet hallál és mint monád, a gerendák ropogásának vélel, megszűnt, vagy égni hiszed azt? halld csak... semmi zaj... talán kiolták már... *Szegény szerencsétlenek!* talán vagyunk tönkre lett téve... oh istenem! hej csak igaz: forgó viszontagság járma alatt nyögünk!!

— No — no! — szakítam félbe gazd' uram éleit — ne oly költőiesen! meglátnám gazd' uram: nem ijedne-e meg, ha nem tudna a történök misemléteről semmit, s amugy erőszakosan szét-szakíttatnék elvánd álma?

— Hogy megjádnám e? mi tagadás, mi térés, úgy egy kiesit, tán meg, de mint te — úgy fináne legyenek — ha megjádnai tudnék.

— Engedek, — az okos enged, — szólék én, — s engedek különösen, mert e népszokás mibenlétét akarom hallani; bátya, nem lenne szíves azt kissé részletesebben velem tudatni?

— No mért ne, — szólt ő s arcát a meglepédes pirja futotta át; — én, — folytatá, — csak örülni tudok, ha' falusi életünk idylli mozzanatai felől érdekeltséget láthatok, s ha tudom, hogy a falusi életből is van feljegyzésre méltó; halld hát:

E régi magyar népszokás eredetét, a jó táblabírói korra vihetjük vissza; azelőtt volt-é, nem-é, én nem tudom, de hogy akkor volt, a felől bizonyos vagyok; ma már elavult s csak némely vidéken van fentartva; részleteit a történelel magad is tudod s így csak pár megjegyezni valóm van.

Főlemlitem például, hogy itt mindenik cselédnek szerepe van, s mindenik azon szerepet játsza, melyben az év folytán alkalmazva volt.

— A lovász vagy a kocsis „gyi-gyi“ kiáltással működik közre, s lovak csegőjét hangoztatja és a mennyire teheti, a lovak dobogását tünteti elő.

— A mennyire lehet... mondja gazd' uram, — no mondhatom, hogy a gazd' uram kocsisa ugyan-csak bravour-módon tette ezt, én az égésnél vizipuskát hordó lovak dobogásának véltém.

— Ne mond... hja lehet megis, mert hiszen „ignotos fallit, notis delectationi est“, de hát mikor a béresek ostaraik csattogásait hallod, nemde csodálkozol öszhangzatán? tudnod kell tehát, hogy ez öszhangzat egyenlő próba következtében van, miáltal magukat kissé begyakorolják; az anyóknak már ugy tudják, mint a kakas „kukuriki“-jét, s ök is mint ez, behunyt szemmel könnyvékül tudnák, de tudják is, mert előpróba nélkül is oly szabatosan csattognak, pattognak ostaraikkal, hogy mire az egyiké elhangzik, a másiké hallszik. Rendesen csoportokra oszlanak és mig az egyik csoport „pikk“-je elhangzik, a másik pauzát tart s a „pikk“ elhangzása után ő is hangoztatja „pakk“-ját s így a folytonos „pikk-pakk“ olyan valami sajátságos zajt idéz elő, hogy bizony az, ki nem tudja, hogy hát voltaképen mi az, az hamar ugy jár, mint az öcsém uram, s a láng áldozatíva vált gerendák ropogásának, vagy a cserépfedél bomlásának véli.

— S épen ezért nem vehető oly nagy bűnnek, ha mindezeknek mikéntjéről semmit sem tudva, kissé tán megijedtem is, nem ám mert a gazd' uram által mondottakhoz még a csordapásztor-kürtéveli zajt véve, mind inkább-inkább a vész, s nem az örömtől jelezni látszott előttem, a béresinasok, ökörhajtok vagy mint Magyarország „Erdély“ nevű vidéke délkeleti oldalán a mezőség felé nevezik, az „ostorosok“: „csá Reudes, hó Fiekő“ kiabá-

lásokat a mentők vezényszavával hívém, kik, az oda-
égéstől kívánták azokat menteni.

— Lám, lám, — te mégis csak résztvevő baj-
társ vagy, még megmentésre is gondoltál... nos
tetszik-e, mit szólsz hozzá? ... de igen, említsem
ismét föl, hogy nemcsak az itt például felhozottak
a szereplők, mert Lajos udvarbírótól Janesi pur-
dóig mindenik részes, s rajtok kívül van ám mind-
dig „népség, katonaság“ és a *tisztelt hallgatók töme-
gében álló idegenek is.*

Leleményes üdvözetnek találok s bizonyomra
nem sajnálom, ha az élvadás álmak a népszerűtete
bizonyítékának nyilvánítása miatt, szakítatnakk
meg.

Hazai közönségesb madártojásaink ismertetése.

A természet óriás könyve örökkön nyitva áll
előttünk, mintegy minden lépten nyomon kinalva
magát, hogy olvassuk gazdag tartalmát! A
tisza fogalom emelkedettségén álló lélek nem is
mulaszt el soha egy pilanatot sem, hogy alkalom-
mal — az őt környező bármely természeti tárgyat
— észlelő vizsgálata alá ne vegye; tudva azt,
hogy valamint a minden betanult egyes idegen
nyelvel az embernek mindig mintegy új lelkenő,
épen úgy a *természettudomány* minden egyes ágaza-
tának elsajátításával is egy-egy új érzelme támad.

A természet ismert és ismeretlen érzekeinkhez
fordulva szól és beszél milliárd csodás tárgyaiban
s jelenségeiben, s annak a figyelő lélek előtt soha
és sehol sem szabad némán és halva maradnia.
Igy érzekeink valódi közbenjárók a lélek és ter-
mészet között; ők nyújtanak tudomást a léleknek
a rajta kívül eső dolgok létezéséről, — úgy hogy
a lélek csak az érzekek által juthat ol a külvilág
öntudatára.

Mint hogy pedig csak arról lehet tiszta fogal-
munk és átnézetünk, mit részleteiben is közéről
ismerünk: a természeti tárgyak gyűjtését élvezet-
es gyönyörűségnek tartjuk; például van ásvány-
állat, növény-, rovar-, lepke, kitömött madár,
madártoll- és tojás stb. gyűjteményünk. Ismerek
családokat, melyeknek egyes kiváló tagjai a ter-
mészeti dolgok gyűjtésében nemes élvezetüket
találják s szobáik toletján bámulatos kis muzeu-
mot rendeznek és az ez érdemben ártatlan buz-
galom igen szép és nemes tulajdonság. Valóban,
bármely kis gyűjtemény, a természet gazdag tár-
házából, szobáinknak mindig egyik legfőbb éke-
közé tartozik, mely figyelmessé teszi a belépő
idegent arra, hogy a házi ur nem valami *prózái*
ember!

— Nem tudom, mit válaszoltam, mindenesetre
helyesnek kelle veleményét tartanom.

S ha talán ekkor nem mondtam volna úgy,
most mondom el, hogy előttem is egy szép le-
leményes szokás ez, mely a gazda és csalédlje közötti
egyvetértés jelképét tükrözi vissza, mely inteni
látszik, hogy a gazda népével úgy tudjon bábni,
hogy annak szeretetét nyerhesse meg.

Az ily gazdáknál a munka sem oly nehéz s
örömelebb vilámbanban tesznek alattvalói min-
dent, mint a hol csak a „*muszáj*“ rabjai s a gazda
népéhez leereszkedni, talán jellemével össze sem
férhetőnek tartja.

Sándor Kálmán.

Fordulnak elő esetek, hogy kis gyűjtemé-
nyünkbe ismeretlen s önerőnköl egyáltalán meg
nem határozható darabok is kerülnek, melyeknek
részletes megismerhetése folytonos izgatásban
tartják kíváncsiságunkat, azért olyankor egy utba-
igazító kalauznak szükségessége merül fel. Ez
okból indítottam jelen közleményem közzétételére,
mit is legelőször csak a közönségesb madártojás-
sok rövid körülíró megismertetésével kívántam
megkezdeni.

Térjünk tehát a dologra s állapítsuk meg a
sorozatot.

I. Tyúktojás nagyságuk:

1. *Holló-tojás.* Színe fakón téglavörös; alakja
valamivel hosszudabb, mint a tyúktojásé.
2. *Val-kécsa-tojás.* Színe gyengén viaszszárga;
valamivel kisebb mint a tyúktojásé.
3. *Szárvas-tojás.* Színe fekete-tarkás szürke;
nagysága mint a 3. szám alattié.

II. Galambtojás nagyságuk:

4. *Örvös-gyüle-tojás.* Színe mézsféhér; alakja ovál.
5. *Bagoly-tojás.* Színe fehér; gömbölyded alakú.
6. *Vas-vasjú-tojás.* Színe fehér; alakja tojás-
kerek.
7. *Vérese-tojás.* Összefolyó téglavörös szeplők-
kel sűrűen borított, gömbölyded alakú.
8. *Vörjé-tojás.* Színe zöld, összefolyó szeplőkkel
sűrűen rakott; hosszukás alakú.
9. *Havics-tojás.* Fakó, kisebb s nagyobb vörö-
ses pontokkal tarkított; hosszukás, csucos alakú.
10. *Fogoly-tojás.* Fakóba hajló olaj zöld; hegye
csucos.

III. Galambtojásait kisebbek:

11. *Háros-rigó-tojás.* Kékes zöld, sötétvörös pon-
tokkal ritkán tarkított.
12. *Fekete-rigó-tojás.* Halvány-olajzöld, sötétebb

pontokkal sűrűen rakott; (később megvörösödik) alja gömbölyded, hegye csúcsos.

13. *Szajkó-tojás*. Világos olaj-zöld, apró fakó pontokkal tarkítva, alakja tojás-kerek, a 12. szám alattinál kisebb; de hozzá sokban hasonló.

14. *Szarka-tojás*. Zöldbén hajló, szennyes pontokkal tarkítva, hegye kup-idomú. (A nő tojás kisebb s összefolyó szennyes pontokkal sűrűbben tarkított).

15. *Párj-tojás*. Színe viaszsárga, pontozott, itt ott sötétebb foltokkal; alja gömbölyű, hegye csúcsos. (A him-tojás csaknem kúp-idomú s nagyobb foltokkal tarkított).

16. *Serle-tojás*. Színe mézsféhér, hosszukás alaku.

17. *Arany-hegy*, vagy *sárga-rigó-tojás*. Szennyes fehér színű, sötét-barna pontokkal ritkán foltozott; gömbölyded alju, hegye felé hosszukás.

18. *Geregély-tojás*. Gyenge zöldes kék színű; (később kifehéredik) hegye felé csúcsos.

19. *Erdői szalonka-tojás*. Színe, fakó itt ott vörhenyes foltokkal, mik az alján sűrűbbek; alakja tojás-kerek. (Harizs-tojáshoz sokban hasonlít, de jóval kisebb).

20. *Szarka-gábor-tojás*. (*Gébics, bába-szarka*). Gyenge zöld színű, fakó pontokkal, — derekán fakóbb foltok képeznek koszorút; alakja tojás-kerek.

IV. *Veréb-tojás nagyságuk:*

21. *Tüvésszövő gébics-tojás*. Halványzöld színű, apró pontokkal, derekát fakó kávészínű foltokból alakult koszoru köríti; e koszoru némelyik tojásnál szétszlik.

22. *Ör-gébics-tojás*. Színe fakó, itt ott pontozott; derekát vörhenyes pontokból alakult koszoru köríti; e koszoru némelyik tojásnál szintén szétszlik.

23. *Vasorrú nagyjító-tojás*. (*Makk-törő*). Színe zöldbehajló fakó, itt ott kisebb s nagyobb kávészínű pontokkal s összekuszált halvány-lilás vonalakkal; alakja hosszukás.

24. *Babus-pacsirta-tojás*. Színe szennyes-fehér, összefolyó barna szeplőkkel sűrűen rakott; vége hosszukás. (A szarka nőtojáshoz hasonló, csak-hogy sokkal kisebb).

25. *Mezei pacsirta-tojás*. Szennyes sárga színű, barna szeplőkkel sűrűen rakott, alján a szeplők sűrűbbek s a himtojásnál koszorút képeznek; alakja hosszukás.

26. *Nádi sármány-tojás*. Színe szennyes, vörhenyes fehér, lilás felhőzettel s itt ott kávészínű foltokkal; alakja hosszukás.

27. *Kerti sármány-tojás*. Színe szennyes, vörhenyes, rakva vörhenyes foltokkal s cikázó vörösebb erekkel; gömbölyded alaku.

28. *Erdői sármány-tojás*. Kissé vörhenyes fehér színű, lilás felhőzettel s cikázó vörös erekkel; kissé hosszukás alaku.

V. *Veréb-tojásnál kisebbek:*

29. *Mezei veréb-tojás*. Barna szeplőkkel annyira rakott, hegy alapszíne csak gyengén kivethető; alja gömbölyű, hegye felé csúcsos.

30. *Vörös farku dávár-tojás*. (*Tithys*). Színe zöldbén hajló szennyes sárga, halvány felhőzettel; hosszukás alaku.

31. *Bájdalú zenér-tojás*. (*Luscinia*). Színe szennyes sárga, barna pontokkal s halványabb felhőzettel; hosszukás alaku.

32. *Magyarhoni zenér-tojás*. (*Philomela*). Színe szennyes fehér, viaszsárga felhőzettel, derekát fekete pontok koszorúzzák.

33. *Füstönke-tojás*. Egyszínű zöld; alakja tojás-kerek.

34. *Házi-feecske-tojás*. Egyszínű mézsféhér; hosszukás alaku.

35. *Erdői feecske-tojás*. Mézsféhér színű; gömbölyded alaku.

36. *Parti-feecske-tojás*. Világoszöld, egyszínű; kissé hosszukás alaku.

37. *Vörös-begy-tojás*. Szennyes zöldes fehérszínű, vörhenyes pontokkal vagy csak felhőzettel; tojás-kerek alaku.

38. *Pirók-tojás*. Gyenge vörhenyes színű, itt ott barnább pontokkal, mik az alján sűrűbbek; hosszukás alaku.

39. *Szén-zinke-tojás*. Viaszfehér színű, vörös pontokkal, mik az alján sűrűbbek; tojás-kerek alaku.

40. *Függő cinke-tojás*. Szennyes fehérszínű, apró vörhenyes pontokkal rakva; hosszukás alaku.

41. *Pinty-tojás*. Zöldes színű, alján vörös pontokkal; tojás-kerek alaku.

42. *Kenderike-tojás*. Szennyes fehér színű, gyenge vörösös felhőzettel, derekát vörös pontok koszorúzzák; hosszukás alaku.

43. *Stiglic-tojás*. Zöldes kék színű, alján vörös pontok, s vonalkákkal; gömbölyded alaku.

44. *Csíz-tojás*. Szennyes fehérszínű, vörhenyes pontokkal, mik az alján sűrűbbek; gömbölyded alaku.

45. *Zöldike-tojás*. Olaj-zöld, néha olajsárga, egyszínű; gömbölyded alaku.

46. *Ökérsem-tojás*. Fehér színű, vörös pontokkal; gömbölyded alaku.

Egy hét története.

(Szept. 28.)

(VK.) Szigligeti új vigjátékának címe arra intí a világot, (miért? azt nem igen tudtuk kivenni), hogy „Ne fújd, a mi nem éget:“ és a világ reggeltől estig folyvást csak azt fújja: a mi leginkább égeti — a háborút.

Nem csoda! Szárazföldünk legköltöbb két városa füstölög: Róma és Páris. Amaz csak füstölt, s most már örömárban úszik, s e hullámozárban legfőlebb egy sötét sziget van: a vatikan, honnan aligha fog többé oly kacskaringósan hullni az anathéma korunk haladására és nemes törekvéseire. Legalább tőzsomszédjában lesz egy jó villámhárító: az olasz trikolor. Illette volna e 45 év előtt lord Byron, hogy a bús Itália, melyet ő a „nemzetek Niobéjé“-nek nevezett, egy-két emberöltő mulva Fortunát fogja képviselni szárazföldünk országai között. Tizenkét év óta minden nagyobb világdramát az ő javára adnak elő. Napoleon neki harcol Solferinónál, a porosz neki (is) győz Sadowánál, s egy hó előtt Vilmos király Sedan alatt a háború fájáról az ő ölébe rázza le a legtrikább gyümölcsöt: az örökvérost pápától együtt! Egykor Franciaország dicsősége, s most kudarcra egyaránt javára vált. Ime, Tantalusz, ki a folyamban ült, de nem ilatott a Tiber vizéből, egyszerre kilép, s annyi ember árán, a mennyi egy közönséges amerikai vasuti szerencsétlenség alkalmával is áldozatul esik, megnyeri mindazt, a miről Dante csak álmodott, Mazzini száz meg száz összecsküvést hiába csinált, Garibaldi sikertelenül vérzett és a hosszú századok csak sohajtozni tudtak.

„Rablók, gyilkosok!“ — sikoltozza tehetetlen bosszúságában valamennyi klerikális lap, — „vége a katholicismusnak.“

Dehogy van vége — csak a jézsuíta uralom járta le magát, mely ellen a mi püspökeink is oly szabadelvűleg küzdöttek; csak a salak vált le az aranyról: a politikai önkény a vallásról, — s maga a katholicismus épp most lép fel a porból az égi talapra, hogy az legyen, a mire hivatva van: malasztja a léleknek, nem pedig türelmetlen harc az uralomért!

A világ méltán örvend e nagy látványnak, mely utoljára a pápát is visszaadja önmagának. De nem örvendhet teljes lelkeből, mert a míg egyik szemével mosolyog, a másikkal könyeznie kell.

Páris, világrészünk e szemefénye, a városok e

királynője — most rab, egy ostrom rabja. Két gyűrű veszi körül: az egyik tűzből, a másik vasból. Amazt a leégett pompás erdők képezik, melyeknek árnyai alatt néhány hét előtt még a nyugalom és élvezet lakott — most a hazaszereget parázst csinált belőlük. Emze a porosz seregek vasgyűrűje, mely össze akarja szorítani e szép Babilont, mely — ha Hugo Viktor lángnyelvek-ként kapkodó szózatára hallgat — Saragossává lesz, s ne adja isten, hogy Carthágóvá legyen! — Romjain nem egy Marius, hanem az egész művelt világ ülne szomorún.

Az emberek szívszorogva várják most is az első ágyúlövéseket, s örömost hisznek a béke-hírek röpködő galambjainak, melyek félénken szállonganak, s ma látjuk őket, holnap nem.

A francia nép el van szánva, s a mily szerencsétlen volt hadserege a sík mezőn, oly hősileg harcol a várakban. Eddig csak Toul-t bírták bevenni, a völgyben fekvő, gyöngye falú Toul-t, melynek parancsnoka megtartá szavát, s vélté magát, a míg testén nem égett az ing. De midőn azt mondtuk: csak Toul-t, e csekélylő szó egyedül erőtlen falaira vonatkozik, mert e hely fontossága roppant: ez a párisi vasut kulcsa. A német seregek ma már akármennyi ostromszert szállíthatnak gyorsan Páris alá — nincs pont, mely hatalmasan akadályozhatná őket.

És hiába várja a világ az 1792-iki sasokat, — Valmy és Jemappes hajnalai nem akarnak viradni! Bús, szomorú ősz ez, mely a falevelekkel együtt egy dicső nép hű fiait sodorja el — mivelhogy egy eszázár és kormánya könnyelműek voltak. És sajtószert — a német vizeken túl senki sem sütkérez a porosz dicsőség váratlan fényén, hanem mindenki a francia dicsőség hanyatlását fájlalja. Mint a közönséges életben is, ki örüljön egy nyárspolgár milliomos nyereségének, miután tudja, hogy azután is csak magának fog élni? s ki ne sajnálná egy nemesszivű nagyúr bukását, a ki mindig tele marokkal adott másnak is, midőn neki magának volt?

Mikor a sors vassal és tűzzel ekkép írja a legmegdöbbentőbb világdramákat: akkor bizony nagyon természetes, ha egy bágyadt vigjáték igen kis hatást tud előidézni kedélyünkben. Pedig nevetni szeretnénk, — mert oly idő ez, midőn nagyon jól esnek fölrázni egy perere jókedvünket. — Szigligetinek ez most nem sikerült. Az ő „Ne

fűjd, a mi nem éget“ vigjátéka csak toldozott-foldozott mű, melyben új gondolatlalt, eredeti alakkal és friss kedélyvel nem találkozunk. Elcsé- pelt kalászból kötött egy ügyes bokrétát, de a melynek sem illata, sem magva. Két aglegény szerelmi versengése ez egy fiatal özvegyért, ki az egyik bácsi unokaöccsét szereti, s végre is azé lesz, miután az öregeket rászédte két kétértelmű levéllel s a fiatal nő nevével, mert végül kiderül, hogy azokat a leveleket, melyekben az öreg szerelmesek biznak, a fiatal nő nagynénje (egy kelletlen vén asszonyság) írta, a kit szintén Elvirának hívnak. Régi történet ez, mely nem maradhatott új. Leleményes jelenetekkel és szikrázó elhűség- gel lehetett volna csak élénk hatásúvá tenni; de azok a jelenetek, melyeket most láttunk, csupán quodlibetek ismert vigjátékokból, a dialóg pedig nem pezsg, hanem oly laposan és higan foly mint a víz. Egy-két ügyes mozzanat az csupán, melyben Szigligetire, az anyyi jó vigjáték és dráma költőjére ismerünk. Végre is a talentum hasonlít egy kissé a szántó-földhöz: ki lehet esigáznai, ha folyvást erőltetik. A közönség azonban hálás volt a költő iránt, kinek anyyi jó estét köszönhet, s e gyöngye mű után is kitapsolta egy párszor. Az előadók közt Szigeti József (az egyik vén szerelmes.) és Szathmáryné (a férjvadász nagynéne) tetszettek legjobban. Mindkettőben a kedély és kómikai ér gazdag bányája van, de productumaik mindig egyformák. Mindig jók, de mindig egyik. Két este bemutatnak mindent, a mivel elő szoktak állni. Újat, meglepőt nem kívánunk mutatni — mindig a kedves Szigeti bécisít s mindig a komizáló Szathmáryné mamát látjuk.

Beh kár, hogy ennyi tehetség mellett nem szere- tik sokszorozni magukat.

A Fama beszél új intendánsról is: b. Orecy Bódogról, a ki zeneértő (pláne zeneíró), irodalom- ismerő, művelt és — a mint mondják — jóakar- ratú férfi. Ha erély és komoly becsvágy is van benne — szívünkbenél üdvözölhetjük a nehéz állá- sán, hol nemcsak igazgatni, hanem teremteni is kell.

A színháznak ma már jó estéi vannak. Közön- ség van, kivált most, midőn a jogászygyűlés oly sok vendéget hozott a vidékről. Themis tisztele- tére — vagy öszintébben szólva: Budapestet látni — sok kedves feleség és üde arcú lány is jött föl a jogtudó papák és férjüremarok kíséretében. E szerint a programm helyesen eselekedett, midőn a hasznost a kellemessel vegyíté, s a komoly tanács- kozások mellé rendezett „ismerkedési estélyt,“ a hol már kikialták elnöknek Pauler Tivadar egye- temi tanárt, lakomat (elkes toasztokkal) és bált is a redoutban. A nőké ez utóbbi volt, s ha a redout-terem nem is telt meg, a mint farsangon át szokott, a kedélynek jól esett ez a kis multság e szomorú időben, melyben anyyi löporfistót nye- lünk és anyyi halott fölött búslakodunk.

Maga a jogászygyűlés, mely első e hazában, igen nagyfontosságú tény. Törvényeink újításokra vár- nak, jogfogalmaink meglazultak s a húszévi szü- netben és zavarban egész khaósz állt be a jogi téren. A kormány és képviselőház egymaga nem képes megoldani a sok teendő. Kell, hogy az iro- dalom és a szakértők egyesülése támogassák. S e szükségérgzetből támadt az a szívélyes üdvözlés, melylyel e gyűlés találkozott.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* (*Gyufaadó Amerikában.*) Az északamerikai Egyesült-Államok a gyufaadóból évenként mintegy 3 millió dollárt vesz be. Minden ezer darab gyufa 1 cent-tel (2 krral) van megadóztatva. Az Egyesült- Államokban 60 gyufagyár van. Legnagyobb a new-yorki, melyben 100 munkás dolgozik. New-York városa évenként 4204 millió gyufát fogyaszt.

* (*A síáni ikrek*) egyikét: Changot megütötte a szél, minek következtében egészsége annyira megrongálódott, hogy halálának bekövetkezése valószínű. Elméletileg az orvosok úgy számítottak, hogy az egyik halála okvetlenül maga után fogja vonni a másikat is, de e föltevés nem való- szinű, mert Chang betegsége egészen érintetlenül

hagyta a másik testvért. Az orvosok kijelentése szerint: ha egyik meghal, annak elválasztása az élőtl semmi veszélyel nem jár.

* (*Soha nem látott kiállítás.*) Dr. Challamel Pál tanár felszólítja a világ összes lapjainak szer- kesztőit, hogy hozzá, Grácba, egy-egy példányt küldjenek lapjaikból. Challamel tanárnak ugyanis célja: hogy oly kiállítást rendezzen Grácbán, hol a világ összes irodalmának lapjai egytől egyik képviselve legyenek. Az így összegyűjtött lapok- kal azután körútra indul, s több nagyobb város- ban is mutatja. A befolyó jövedelmeket a jelen háboru alatt megsebesültek segélyezésére fogja szolgáltatni.

Karikaturák. Új példányok állatkertek számára.

Pest, 1870. Nyomott az „Athenaeum” nyomdájában.

umon dolgozik Szegszárdon. Itten egészen a zeneköltészetnek él, s több művet kezdett és fejezett be. Befeztette többi közt a „Rákóczy induló“ újabb átíratát zongorára 4 és 2 kézre; továbbá Bach Sebestyén emlékére b. a. e. h. zenecetük fölött írt nagy concert fugáját. A szegszárdi vocalmíse már nyomtatásban is megjelent. Ezt a szegszárdi új templom fölszentelésére írta és vasárnap adják elő, mikor a templomi ünnepély lesz.

* (A *Kisfaludy-Társaságát*) Győry Vilmos ismert író ajánlkozott Shakespeare „Ha a vég jó, minden jó.“ (All's well that ends well) című vigjátékának lefordítására. E szerint már az utóóra is van, még pedig jeles műfordító.

* (Uj *színművet ír*) a nemzeti színház zenekarának egyik tehetséges tagja: Nikolics Sándor. Mint halljuk: tárgya Szigligeti „Gritti“ jéből lesz merítve, s a szöveggönyvet Paulai Ede készíti. Adelburg pedig, a „Zrínyi“ szerzője, egy „MartinuZZi“ című új operán dolgozik.

* (Ezüst lakodalom.) Lónyay közös pénzügyminiszter ur mult kedden ünnepelte meg Bécsben 25 éves boldog családi életének ezüst lakadalmát. A köztisztelőtű párra Székács superintendens adta az ég áldását most is, mint 1845. szept. 20-án.

* (Világállítás) eszméjével foglalkoznak Bécsben, melyet 1873-ban készülnék rendezni.

* (A 18—49-ből ismeret s *Aventín*) közelébb majd egy dühös bika áldozata lett. A bészült állat betört Károly-Felhérvár mellett levő háza udvarába, s a kintlevő gazdát megrohanta, szarvaival a levegőbe debta s végig gázolt rajta. Az udvaron foglalkozó munkások alig tudták élve megszabadítani az egykori népczért, kinek sebei oly veszélyesek, hogy életéhez kevés a remény.

* (Xántus János) hihetőleg néhány hét múlva itthon lesz. Legutóbbi uti terve szerint Berneoból Japánba készül, onnan vissza Singaporeba és végre Ceylonba, hová azóta meg is érkezett, ha tervét meg nem változtatta, vagy valami fel nem tartotta. Innen óhajtott haza jönni, hogy megírja kelet-ázsai érdekes tapasztalatait. Utazásából még ezenkívül is lesz haszna az irodalomnak, és pedig a szorosan tudományosan vett irodalomnak, mert mindazon állatok leírása és rajza önállólag meg fog jelenni, melyek eddig ismeretlenek voltak, mint megjelent volt Bécsben a „Novara“ expeditió által fölfedezett természettani lények ismertetése. Ugy halljuk, hogy e tudományos művet — Xántus jegyzetei és az általa gyűjtött példányok nyomán — a nemzeti muzeum természettani osztályának tisztviselői írják meg s a közkutatási miniszterium adja ki díszes rajzokkal s a magyar szöveg mellett latin jegyzetekkel, hogy a külföld is használhassa. Xántus részére a muzeumnál — melyet oly gazdag és kiváló gyűjteménnyel gyarapított, — elsőrendű állás van fenntartva.

* (Régészeti kincsek.) Szobathelyen a kar-utáiban egy közelebb eszközölt kutatás alkalmával, nevezetes régiségek kerültek napvilágra, melyeket Bauman József a numismatika szenvedélyes barátja tett magáévá. A lelt tárgyak a következők: egy gyöngyházból domboruan vésett göm-

bölyü kép a kised Jézus jászolával, s kétfelől József és Mária álló alakjaival. E kép egy és fél ölnyi mély üregben találtatott, s mint granitjakk, azok közül való, melyeket a kereszteshadból viszsztatérő lovagok mellükön hozdztak. Négy-öt öl mélységben találtatott 4 gyűrűk; ezek egyike ovalis carniol, homoruan bevéssett sisakos Minervnalakkal, balkezében a koszosus Victoriát, jobbában dárdát tartván. A másik hasonlóan carniol, alakja szintén tojásdad, homoru véssében egy caesarfej. A harmadik egy négyszögletes kékkő; rajta egy lánygyermek övig, ki balkezzével kebléhez nyul. A negyedik egy zöld kő, fejjel. Találtatott azután egy szürke kő domboru mellképpel; az hihetőleg melltüben volt.

— (Régi pénzek.) Szerkesztőségünkhez Fehérmegyéből, Velencéről, lapunk egyik előfizetője, Balogh József új négy darab régi pénzt, két rómaiit s két magyarjart küldött be. Az előbbiekből az egyik köriratát: „IMP. CAES. TRIAN. HADRIANUS.“ tisztán elolvashatni; a másik szét van lapitva. A magyar pénzek egyike Mátyás az igazságosé, évszám nélkül; egyik oldalán a magyar címer, közepén a Hunyadiak hollójával és majuskel betűkben: „Mathias R. (rex) Hung.“, a másik oldalán szüz Mária a gyermek Jézussal és „Patrona Hungariae“ körirattal. A védasszony képének két oldalán K. B. (Körmöcbánya) betűk a pénz veretése helyét jelölik. A másik, szintén körmöcbányai veretésű, szüzmáriás pénz Maximilián idejéből való, 1570-ből.

* (A Magyar Tudományos Akadémia) 1870-dik évi nagy-, illetőleg Marcibányi-mellékjutalma az 1864—1869-dik évkörben nyomtatva megjelent matematikai munkák legjobbikának, illetőleg a becsben a legjobbikk után következőknek lévén az 1871-diki nagygyűlésen oda itelendő: ezennel felhivatnak a pályakepesnek vélt nemű munkák szerzői, hogy illető munkájuk egy példányát, a mennyiben az Akadémiához még beküldve nem volna, folyó évi november végeig alulirt főtítkárhoz utasítni sziveskedjenek, följegyezve röviden, a mit munkájuk kiváló vonásának tartanak. Azonban e felhívásnak nincs az az értelme, mintha be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomása van, ne pályázhatna, az akad. könyvtárba beküldött munkára pedig csupán hivatkozni is elég. A matematikai tudományok nevezete alatt az akadémiá következőket foglalt össze: Tiszta mathesis. Mechanika. Math. természetan és földrajz. Csillagászat. Geodaesia. Építészet, polgári és vízi. Géptan. Hajózási tudományok. Hadtudományok. Műtan. Bányászat. Pesten, 1870. szept. 20. Arany János, főtítká.

* (Dr. Navratil Imre egyetemli m. tanártól) megjelent „Kimitatás a sz. Rökushoz címzett kórház gégebeteg osztályáról.“ E kimitatás szerint a gégebeteg osztályon 1868. év május hó 12-től 1869. évi december hó 31-éig 587 beteg lön kezelve fekvőleg és járólóg. Legnagyobb számban fordult elő a gümös gégefekély, u. n. gégeorvadás, mely az összes beteglétszámnak egy ötödörészét képezte. E kérélhetlenül pusztító baj napról-napra növekszik nálunk s azért megérdemli, hogy

szélesebb körökben is behatóbb tanulmányozás tárgyává tegyék szaporaságának tényezőit. Műtét összesen 57 hajtattot végre, ezek közt 11 gége-
légesömetzés. Utóbbi műtétek részben fulladás által fenyegetett betegekben, részben a gégeben támadt dagok miatt hajtattak végbe kitünő sikerrel. E műtetre vonatkozólag közlő igen célszerű módosítást ajánl, miáltal a beteg nemcsak a meg-
fulás veszélyétől mentetik meg, hanem még hang-
ját is teljes tisztaságban visszanyeri. Megjegyzendő, hogy ez az összes orvosi irodalomban az első gégészeti kimutatás.

* (Nevelőnek) vagy correpetitornak ajánljuk egy 4 ed évi jogász, gymnaziumi tanulók vagy kisebb gyermekek mellé, szerény föltételek mellett, itt Pesten a jövő tanévre. Tudakozódhatni Pesten, szerbutca, 10. szám, I. emelet 10. szám, ajtó alatt levő szállásán.

* (Szapora család.) Szegeden legközelebb egy Lótos Katalin nevű 99 éves nő halt meg, a ki, fiak-, unokák-, és dédunokákban 101 utódot hagyott maga után. Az unokák közül már 25-en nők és férjesek.

H i r d e t é s e k.

Az „ATHENAEUM“ kiadásában

s általa Magyarország minden könyvkereskedésében, továbbá Bécsben Gorischek könyvkereskedésében (Stefansplatz 6) kapható az:

IGAZMONDÓ NAPTÁRA 1871-re.

Első évi folyam. 4-rét, 104 oldal, számos képpel. Ára 50 krajcár.

TARTALMA: Ezer év. — Legenda Jókai Mórtól. — Mikor Magyarország féltenei teremtek. — A szent Anna tava — Budavár hevétele 1849. évi május 21-én. — Hogy lopták ki az osztrák generálist saját táborából. — Az ellenzék vezérfőfiai (arcképekkel). — Mikor aztán nagyra nőttek. Bakesi Ferencétől. — Régi mese a közös számarról, új kiadásban 6 képpel. — A törvénykezési életből, képekkel. — Árvi jelentet képpen. — Adomák — Gazdáinknak. Sarlós Adámtól. — Magában foglalja továbbá a magyarországi és erdélyi vásárok teljes sorozatát, a kereskedelmi- és iparkamrákat, gazdasági egyleteket. — Kamat- és eselfőbr számító táblázatokat; ellési, esiközési stb. naptárt.

Ugyanott október hó közepéig

Az „Athenaeum“ nagy képes naptára

meg fog jelenni, melynek bővebb tartalmát későbbben közölni fogjuk.

KOLLARITS JÓZSEF és fia

legelső készfőhőnemű gyári raktárában Pesten, váci-utca az „YPSILANTI“ hoz legnagyobb választékban legjutányosb áron kaphatók mindennemű férfi, női és gyermekfőhőrnűiek.

Főri ingek, rumburgi, hollandi vagy irlandi vászonból, darabja 2 frt 50, 3 frt, 3 frt 50, 4 frt, 4 frt 50, 5 frt, 5 frt 50, 6 frt, 6 frt 50, 7 frt, 8 frt, 10 frt, 12 frt.

Főri báli ingek, 3 frt, 3 frt 50, 4 frt, 4 frt 50, 5 frt, himzetek 6 frt, 7 frt, 8 frt, 10 frt, 12 frt. 14 egész 20 frt;g.

Főri madapolán ingek 1.50, 1.75, 2, 2.50 3, 3.50, 4 frt.

Főri színes ingek 1 frt 50, 2 frt, 2 frt 50, 3 frt.
Főri gatyák magyar, főlmagyar vagy francia szábasára, fél-vászonból 1.50, 1.55, 1.60, tiszta vászonból 1.75, 2, 2.50, 3, 3.50.

Főri gallérok, közelők, nyakkötők, félharisnyák és mindennemű vászon s batist zsebkendők.

Női ingek vászonból sima 2.25, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, himzetek 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 14 fr., francia molvairással 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 frt.

Női háló-corsettek 1.85, 2, 2.25, 2.50, 2.75, 3, 3.50, 4, 4.50 5, 6 egész 12 frt;g.

Női francia derék-fűzők 1.50, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50.

Női harisnyák legjobb minőségben pamutból, kötőgő 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 7, 8 egész 15 frt;g, czérnából 11—24 frt;g.

Női alszoknyák s nadrágok perkálból esikos s piquet barchetből, éjjeli s pongyola főkötők, mindennemű vászon s batist zsebkendők.

Főri ingek vászonból, madapolánból s színesek a legjutányosb áron, ugyazinte fő-gatyák s félharisnyák.

Leány ingek minden formában, ugyazinte leány-corsettek s harisnyák.

A legnagyobb választékban főri és női telt alsó ingek s nadrágok, ugyazinte minden telt árú, legújabb flanel ingek s schawlok.

Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi s irlandi vásznakban. Darabját 25, 27, 28, 30, 32, 35, 40, 50, 60 egész 120 frt;g.

Creas vászon 12, 12.50, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20—25 frt;g, **Vászonzsebkendők,** kötőgő 3, 3.50, 4, 5, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 9, 10—20 frt;g, **batistzsebkendők** 4.50—30 frt;g.

Tőrlikötők, kötőgő 5.80, 6.90, 7.50, 9.50, 10, 12 egész 20 frt;g. **Asztalkendők,** kötőgő 5, 5.50, 6 egész 12 frt;g.

Abrók és damaszt asztali-készletek 6, 8, 10, 12, 18 és 24 szemőlyre minden áron.

Színes ágyi canaváson, vége 9, 10, 11, 12, 13—16 frt;g. **Főggőnyők** a legnagyobb választékban, egy ablakra 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15 frt párja.

Asztal- és ágyterítők, kávés abrosok s csemege-kendők.

Menyasszonyi készleteket 200 frtől 2000 frt;g kész főhőnemű s vászonban a legzsebb kiállításban szolgálhatunk, Nagy árjegyzékünket kívánságra bérmentesen beküldjük.

Levél általi megrendelések még az nap melyen érkeznek, legjobb kiválasztásban eszközöltetnek, csomagolási díjt nem számítunk.